Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Дніпро
2025

УДК 343.135
З-20

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Дніпровського державного університету внутрішніх справ (протокол № 3 від 25.11.2025)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Кириченко О. В. – професор кафедри права вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет», доктор юридичних наук, професор;

Єднак В. М. – заступник начальника відділу нагляду за додержанням законів органами Бюро економічної безпеки України Дніпропетровської обласної прокуратури, доктор юридичних наук.

З-20 Закриття кримінального провадження : метод. рекомендації / А. Г. Гаркуша, А. В. Захарко, В. В. Рогальська, В. М. Федченко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2025. 52 с.

ISBN 978-617-560-111-2

Вивчено підстави та процесуальний порядок прийняття слідчими Національної поліції України рішення про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування. Здійснено правовий аналіз підстав закриття кримінального провадження, передбачених п.п. 1, 2, 4-1, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України. Проаналізовано порядок дій слідчого, дізнавача при прийнятті процесуального рішення про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування. Вивчено порядок оскарження процесуального рішення слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Автори

Гаркуша А. Г. **–** доцент кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, к.ю.н., доцент, майор поліції;

Захарко А. В. – доцент кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, к.ю.н., доцент, підполковник поліції;

Рогальська В. В. – професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, к.ю.н., доцент, майор поліції;

Федченко В. М. – професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, к.ю.н., доцент.

ISBN 978-617-560-111-2

© ДДУВС, 2025
© Автори, 2025

ЗМІСТ

Вступ 4

1. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення
про закриття кримінального провадження за відсутності події
кримінального правопорушення 6

2. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення
про закриття кримінального провадження за відсутності
в діянні складу кримінального правопорушення 10

3. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення
про закриття кримінального провадження, коли втратив
чинність закон, яким встановлювалася
кримінальна протиправність діяння 19

4. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення
про закриття кримінального провадження, якщо існує
нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора
про закриття кримінального провадження з підстав,
передбачених п.п. 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України,
у кримінальному провадженні щодо того самого діяння,
що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності 27

5. Оскарження процесуального рішення слідчого про закриття
кримінального провадження на стадії досудового розслідування 33

Питання для самоконтролю 37

Список використаних джерел 38

Додатки 40

ВСТУП

Закриття кримінального провадження є однією з форм закінчення досудового розслідування й, нарівні з іншими формами, призначене для виконання завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Законодавцем визначено однакові підстави закриття кримінального провадження для слідчого й дізнавача відповідно до абз. 2 ч. 4 ст. 284 КПК України, а саме: слідчий, дізнавач приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п.п. 1, 2, 4, 9, 9-1 ч.1 ст. 284 КПК України, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Зазначені підстави закриття кримінального провадження зазнають систематично реформування законодавцем у часі, що зумовлює не лише науковий інтерес до питань їх тлумачення, а й потребу органів досудового розслідування періодично звертатися до наукових кіл з метою доктринального тлумачення підстав, умов, порядку прийняття зазначеного рішення, порядку виконання процесуальної дії із закриття кримінального провадження. У цих методичних рекомендаціях у фокусі уваги поставлено саме проблематику професійної правничої діяльності із прийняття рішення та виконання процесуальної дії щодо закриття кримінального провадження. Означена проблематика досліджується крізь призму звернення до статистичних даних Офісу Генерального прокурора, аналізу законодавства, підзаконних нормативних актів, дослідження сталих тенденцій судової практики, використання в аргументації як судових рішень, викладених у Єдиному державному реєстрі судових рішень, так і в узагальненнях і висновках Касаційного кримінального суду Верховного Суду.

Мета підготовки зазначених методичних рекомендацій полягає у сприянні єдиному розумінню працівниками органів досудового розслідування Національної поліції змісту норм КПК України, якими урегульовано підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Завдання роботи:

– провести аналіз та систематизувати підстави закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування;

– дослідити процесуальний порядок застосування цього процесуального рішення слідчим, дізнавачем органів досудового розслідування Національної поліції України;

– розглянути підстави, умови і процесуальний порядок оскарження процесуального рішення слідчого, дізнавача Національної поліції про закриття кримінального провадження.

Під час підготовки методичних рекомендацій вивчався досвід роботи слідчих СУ ГУНП України різних областей.

Методичні рекомендації призначені для використання в освітньому процесі при підготовці здобувачів вищої освіти напрямів «Право» і «Правоохоронна діяльність», які навчаються на першому (бакалаврському), другому (магістерському) рівнях вищої освіти, на курсах спеціалізації слідчих, дізнавачів Національної поліції, а також використання в системі службової підготовки працівників органів досудового розслідування Національної поліції України.

1. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження за відсутності події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК)

Першою підставою для закриття кримінального провадження, що підлягає аналізу, є положення пункту 1 частини 1 статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), яке передбачає закриття провадження у разі, якщо «встановлена відсутність події кримінального правопорушення».

Ефективне застосування зазначеної норми вимагає чіткого тлумачення двох ключових понять: «подія» та «кримінальне правопорушення». Правильне розуміння їх співвідношення є вирішальним при прийнятті процесуального рішення про закриття.

Термін «Подія» у широкому суспільному значенні охоплює факти, явища або сукупність взаємопов'язаних обставин (як суспільного, так і особистого життя), що становлять єдине ціле. Проте у межах кримінального судочинства під подією слід розуміти лише те, що є наслідком діяння людини (дії чи бездіяльності).

На відміну від широкого терміна «подія» (який може включати стихійні лиха або суспільні явища, що не залежать від волі людини), термін «діяння» є конкретним і передбачає вольову поведінку (дію або бездіяльність) певної особи. Оскільки кримінальна відповідальність настає виключно за вчинення забороненого діяння, для цілей кримінального провадження подія має обов'язково означати встановлене діяння особи. Таким чином, кримінальне правопорушення завжди є подією, але не всяка подія є кримінальним правопорушенням.

У науковій літературі та правозастосовній практиці існують труднощі щодо тлумачення цієї підстави, що призвело до формування двох основних позицій, які викладені наступним чином:

Підхід	Сутність тлумачення	Процесуальні наслідки та критика
Перший підхід	*Відсутність події взагалі*. Підстава розуміється як повна відсутність будь-якого факту діяння (дії чи бездіяльності) людини, яке могло б стати предметом розслідування.	Таке тлумачення є надмірно широким, оскільки відсутність будь-якої події вже автоматично виключає наявність складу злочину. Встановлення факту, що жодного діяння не відбулося, не вимагає детального аналізу його кримінально-правової природи.
Другий підхід	*Відсутність факту суспільно небезпечного діяння.* Підстава тлумачиться як відсутність самого факту суспільно небезпечної дії (діяння), яке передбачене Кримінальним кодексом України як злочин.	Це вужче тлумачення дозволяє припускати, що певна подія (діяння) могла мати місце, але її характер не містив ознак злочину. Втім, якщо подія (діяння) мала місце, але вона є незлочинною, провадження має бути закрито за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України (у зв'язку зі встановленням відсутності в діянні складу кримінального правопорушення).

Вищезазначене свідчить про тісний взаємозв'язок між підставами закриття провадження, передбаченими п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України («відсутність події»), та п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України («відсутність складу»).

Пункт 1 ч. 1 ст. 284 КПК України слід застосовувати виключно у випадку, коли за результатами розслідування абсолютно не встановлено сам факт вольового діяння (дії чи бездіяльності) людини, яке ініціювало розслідування (наприклад, повідомлення про злочин виявилося неправдивим або викликаним природними чинниками).

А якщо факт діяння людини встановлено, але воно за своїми об'єктивними та суб'єктивними ознаками не містить складу кримінального правопорушення (наприклад, дія була правомірною, вчинена у стані необхідної оборони, або не мала суспільно небезпечного характеру), провадження має бути закрите на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України.

З огляду на зазначену колізію, в науковій сфері неодноразово

лунали пропозиції щодо необхідності об'єднання цих підстав або зміни їх формулювання, наприклад, на узагальнене «не було вчинено кримінального правопорушення».

Якщо за заявою, повідомленням кримінальне провадження було розпочато, але у подальшому з'ясовано, що подія, про яку в них йшла мова, відсутня, то рішення про закриття провадження уповноважений прийняти слідчий, прокурор самостійно, а якщо особі вже було повідомлено про підозру, то рішення про закриття провадження слідчий може прийняти лише за згодою прокурора, або особисто прокурор.

Для коректного розмежування підстав закриття кримінального провадження (зокрема, п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України – відсутність події та п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України – відсутність складу) критично важливим є чітке усвідомлення поняття «подія» для цілей кримінального судочинства.

Отримання правоохоронними органами заяви або інформації про злочин (ст. 214 КПК України) є підставою для початку досудового розслідування. Подання заяви, як правило, свідчить про усвідомлення заявником наявності протиправних дій, що спричинили кримінально-правовий конфлікт.

Предметом розгляду під час досудового розслідування є саме подія цього кримінально-правового конфлікту, яка, по суті, являє собою діяння певної особи (дію чи бездіяльність), що, за припущенням, порушує норми Кримінального кодексу України (КК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК України, підставою для початку досудового розслідування є «встановлення обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення». Це формулювання вказує на те, що на початковому етапі розслідування не завжди є достовірно встановленою як подія (наприклад, чи був факт падіння потерпілого самостійним, чи став наслідком штовхання іншою особою), так і наявність складу злочину.

Таким чином, подія для кримінального судочинства – це встановлена наявність діяння особи, припущення про суспільну небезпечність якого стало причиною виникнення кримінально-правового конфлікту.

Підстава як «встановлена відсутність події кримінального правопорушення» означає, що кримінальне провадження було розпочате лише внаслідок припущення про наявність діяння, а не внаслідок його фактичного встановлення. Вказана підстава для закриття провадження повинна застосовуватися у таких конкретних випадках:

– А. Відсутність факту діяння взагалі. Якщо за результатами досудового розслідування встановлено, що самого факту (події), для розслідування якого розпочато провадження, не існувало (наприклад, повідомлення про злочин виявилося неправдивим або викликаним хибним сприйняттям).

– Б. Подія не є результатом діяння людини. Якщо встановлена подія мала місце, але вона не є результатом вольового діяння (дії чи бездіяльності) особи, яке могло б бути кваліфіковане як кримінальне правопорушення (наприклад, шкода спричинена виключно стихійним лихом, твариною або є наслідком природних процесів).

– В. Подія є результатом виключно дій потерпілого. Якщо встановлено, що кримінально-правовий конфлікт або його наслідки виникли виключно внаслідок дій (бездіяльності) самого потерпілого, і відсутнє діяння іншої особи (наприклад, самотравмування, падіння з необережності).

Водночас важливо враховувати: якщо встановлено факт діяння іншої особи, але це діяння не містить ознак складу злочину, необхідно застосовувати п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України (відсутність у діянні складу кримінального правопорушення), а не п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України.

2. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження за відсутності в діянні складу кримінального правопорушення

У ч. 1 ст. 284 КПК України виокремлюється 13 загальних підстав закриття кримінального провадження на будь-яких стадіях кримінального процесу, а ч. 2 ст. 284 КПК України виокремлює 6 підстав закриття кримінального провадження судом. Окрім того, ця стаття містить підстави закриття провадження щодо юридичної особи. У свою чергу до їх переліку входять реабілітуючі підстави, які передбачені п.п. 1–4 ч. 1 ст. 284 КПК України, а саме:

1) встановлення відсутності події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК);

2) встановлення відсутності в діянні складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК);

3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК)[1].

Застосування таких підстав означає, що особа фактично не вчиняла кримінального правопорушення, тобто діяння, передбаченого кримінальним законодавством України. Однією з них є підстава, передбачена п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, а саме – закриття кримінального провадження у разі встановлення відсутності в діянні особи складу кримінального правопорушення.

Упродовж січня – жовтня 2025 року за результатами роботи органів досудового розслідування Національної поліції України обліковано всього 524552 кримінальних правопорушення (з них закрито 127572), з них за п.п. 1, 2, 4-1, 6, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України – 126961, за абзацами 1, 2 п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України – 0[2].

Підстави, передбачені п. 1 та п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, доповнюють одна одну. Якщо під час досудового розслідування вже було встановлене діяння, внаслідок якого виник кримінально-правовий конфлікт, то закрити кримінальне провадження за п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України буде неможливо. У такому випадку кримінальне провадження у подальшому може бути закрите за підставою, передбаченою п. 2 ч. 1

---

[1] Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.

[2] Таблиця 4. Підстави закриття кримінальних проваджень (без повторно закритих). Звіт про роботу органів досудового розслідування Національної поліції протягом січня-жовтня 2025 року. *Офіс Генерального прокурора*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nacionalna-policiya-ukrayini.

ст. 284 КПК України (встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення).

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» №2617 від 22.11.2018 в ч. 1 ст. 11 КК України додано визначення поняття «кримінальне правопорушення», а саме, що кримінальним правопорушенням є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Кримінальне правопорушення – це родове поняття, яке своєю чергою включає у собі два види діянь: «кримінальний проступок» та «злочин». Поняття кримінального правопорушення містить вказівку на такі обов'язкові його ознаки:

1) злочином є лише діяння (дія або бездіяльність);

2) це діяння має бути вчинене суб'єктом злочину;

3) діяння має бути винним;

4) вказане діяння має бути суспільно небезпечним;

5) відповідне діяння повинно бути передбачене чинним КК України як кримінально каране.

Відсутність хоча б однієї із перелічених ознак вказує на відсутність кримінального правопорушення. Дефініція «склад кримінального правопорушення» в повному обсязі розроблена в національній науці.

Так, склад кримінального правопорушення означає наявність у суспільно небезпечному діянні особи сукупності чотирьох елементів складу:

1) об'єкта; 2) об'єктивної сторони; 3) суб'єкта; 4) суб'єктивної сторони.

У разі встановлення відсутності хоча б одного із зазначених елементів діяння не може вважатися кримінально караним діянням.

Підставу закриття кримінального провадження, передбачену п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, умовно можна назвати «універсальною підставою», оскільки керуючись нею, кримінальне провадження закривається як за чітко передбачених у КК України умов, так і у разі встановлення інших «життєвих випадків», які чітко не передбачаються в КК України.

В методичних рекомендаціях науковці В. М. Федченко, А. Г. Гаркуша та В. В. Литвинов зауважили, що застосування зазначеної підстави закриття кримінального провадження можна поділити на декілька груп – залежно від того, за яких обставин встановлено відсутність складу кримінального правопорушення, а саме:

А) в діях особи встановлено обставини, що виключають

злочинність діяння, або ж особа добровільно відмовилася від доведення злочину до кінця, а вчинене діяння не містить складу іншого злочину;

Б) вчинене особою діяння в силу малозначності не досягає того ступеня суспільної небезпеки, яка необхідна для визнання його злочинним;

В) у діянні відсутні ті чи інші елементи складу злочину (наприклад, об'єкта чи об'єктивної сторони), що роблять його незлочинним;

Г) особа не має ознаки спеціального суб'єкта злочину[3].

Розглянемо зазначені обставини детальніше.

А) За підставою, передбаченою п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, кримінальне провадження закривається у випадку встановлення обставин, що виключають злочинність діяння. Зазначені обставини передбачені розділом VIII КК України. Будучи нормами матеріального права, вказані обставини не знайшли у КПК України окремої норми їх застосування. Враховуючи це, процесуальне застосування норм, передбачених розділом VIII КК України, відбувається шляхом закриття кримінального провадження у зв'язку із встановленням відсутності в діянні складу кримінального правопорушення. Варто зазначити, що за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження може бути закрито і у разі встановлення діяння, яке не містить у собі складу злочину, але це діяння не є суспільно корисним (наприклад, скоєно крадіжку, але сума викраденого є надто низькою для притягнення особи до кримінальної відповідальності). Особливістю обставин, що виключають злочинність діяння, є те, що суспільна користь зазначених діянь перевищує завдану ними шкоду. Ці діяння є суспільно схвальні, незважаючи навіть на те, що містять у собі ознаки злочину. Закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК та обставин, передбачених розділом VIII КК України, означає встановлену (передбачену у КК України) суспільну користь таких дій.

У розділі VIII КК України обставинами, що виключають злочинність діяння, є:

1) необхідна оборона. Відповідно до ст. 36 КК України такою визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної

[3] Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції. – методичні рекомендації: Гаркуша А. Г., Литвинов В. В., Федченко В. М., - Дніпро: ДДУВС, 2018. – 48 с. URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20.

оборони;

2) уявна оборона. Її передбачено ст. 37 КК України, відповідно до якої неї визнаються дії, пов'язані із заподіянням шкоди за таких обставин, коли реального суспільно небезпечного посягання не було;

3) затримання особи, що вчинила злочин. Відповідно до ст. 38 КК України не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи;

4) крайня необхідність. Згідно зі ст. 39 КК України не є злочином заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у стані крайньої необхідності, тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності;

5) фізичний або психічний примус. Відповідно до ст. 40 КК України, не є злочином дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками;

6) виконання наказу або розпорядження. У ст. 41 КК України визначено, що дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, визнається правомірною, якщо вона була вчинена з метою виконання законного наказу або розпорядження;

7) діяння, пов'язане з ризиком. Згідно зі ст. 42 КК України не є злочином діяння (дія або бездіяльність), яке заподіяло шкоду правоохоронюваним інтересам, якщо це діяння було вчинене в умовах виправданого ризику для досягнення значної суспільно корисної мети. У ч. 2 цієї статті зазначено, що ризик визнається виправданим, якщо мету, що була поставлена, не можна було досягти в даній обстановці дією (бездіяльністю), не поєднаною з ризиком, і особа, яка допустила ризик, обґрунтовано розраховувала, що вжиті нею заходи є достатніми для відвернення шкоди правоохоронюваним інтересам;

8) виконання спеціального завдання із запобігання чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. У ст. 43 КК України визначено, що не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної

діяльності. Варто зазначити, що відповідно до ч. 2 цієї статті вказана вище особа підлягає кримінальній відповідальності лише за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного зі спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків.

Отже, кримінальне законодавство передбачає вісім обставин, встановлення яких виключає злочинність діяння особи, а отже є підставою прийняття процесуального рішення про закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КК України.

Застосування кожної із цих обставин має свої особливості, що суттєво впливають на законність прийняття зазначеного процесуального рішення. Якщо під час досудового розслідування не буде встановлено усіх обставин, якими злочинність діяння виключається, рішення про закриття кримінального провадження не може бути прийнято. Застосування обставин, передбачених розділом VIII КК України, вважатиметься законним лише у тому випадку, коли будуть проведені усі можливі процесуальні дії, відповідно до яких буде достовірно перевірено відсутність умов, за яких обставини розділу VIII КК України не можуть бути застосовані. Зазначені умови передбачено статтями розділу VIII КК України, вони пов’язані із встановленням прямого або непрямого умислу щодо вчинення злочину. Кожна стаття цього розділу поряд з обставиною, що виключає злочинність діяння, передбачає і умови, коли застосування певної обставини неможливе, а саме: відповідно до ч. 3 ст. 36 КК України тягне кримінальну відповідальність перевищення меж необхідної оборони; згідно з ч. 3, ч. 4 ст. 37 КК України, кримінальна відповідальність не виключається у разі перевищення меж захисту при уявній обороні, або встановлення факту непрямої вини; перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, відповідно до ч. 2 ст. 38 КК України, тягне за собою кримінальну відповідальність; відповідно до ч. 2 ст. 39 КК України, перевищення меж крайньої необхідності тягне за собою кримінальну відповідальність; згідно з ч. 2 ст. 40 КК України окремо, відповідно до вимог ст. 39 КК України (перевищення меж крайньої необхідності), повинно вирішуватися питання про притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка під час фізичного або психічного примусу зберігала можливість керувати своїми діями; виконання особою явно злочинного наказу або розпорядження, відповідно до ч. 4 ст. 41 КК України, тягне за собою кримінальну відповідальність; відповідно до ч. 3 ст. 42 КК України особа підлягає кримінальній відповідальності у разі визнання ризику

невиправданим; згідно з ч. 2 ст. 43 КК України особа підлягає кримінальній відповідальності за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного із спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому. З викладеного можна зазначити, що обставини, що виключають злочинність діяння, це дії особи, які шляхом заподіяння шкоди, що зовні розцінюється як злочин, відвертають більш небезпечні наслідки ніж ті, які були спричинені для цього. Умисел особи у таких випадках спрямований саме на суспільно корисні дії. Суспільно корисними можна визнати і дії, до виконання яких особу на стадії незакінченого злочину спонукають заохочувальні норми КК України. Зокрема, ч. 2 ст. 17 КК України визначає, що особа, яка добровільно відмовилася від доведення злочину до завершення, підлягає кримінальній відповідальності лише в тому разі, якщо фактично вчинене нею діяння містить склад іншого злочину. У разі встановлення зазначеної обставини кримінальне провадження повинно бути закрито за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Б) Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України кримінальне провадження закривається у тих випадках, коли воно було розпочато внаслідок діяння, яке є суспільно небезпечним, але внаслідок малозначності шкоди, яка ним була заподіяна, воно не є кримінальним правопорушенням. До таких обставин закриття кримінального провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України можна віднести такі:

1) малозначність діяння (ч. 2 ст. 11 КК України);

2) готування до нетяжкого злочину та кримінального правопорушення;

3) приховування злочину членами сім'ї чи близькими родичами особи, яка вчинила злочин, коло яких визначається законом (частина друга статті 396 КК України);

4) імунітет свідка (ч. 2 ст. 385 КК України).

Закриття кримінального провадження за умови малозначності діяння можливе за таких обставин:

– наявними фактичними даними встановлено діяння особи, яке формально містить ознаки кримінального правопорушення (тобто формально у діянні присутні усі елементи злочину), але саме собою діяння не викликало будь-якого суспільного резонансу і є настільки малозначним, що не може бути визнаним як злочин;

– розслідуванням встановлено докази, за яких можна стверджувати, що вчинене діяння не становить суспільної небезпеки тобто, незважаючи на формально присутній у діянні склад злочину, воно

не може бути повністю визнане протиправним, а тому не може бути визнане злочином;

– встановлено докази, якими підтверджено, що вчинене діяння не тільки об’єктивно не завдало шкоди, а й не могло заподіяти істотної шкоди, тобто суб'єктивно воно не було спрямоване на заподіяння істотної шкоди.

У разі прийняття рішення про закриття кримінального провадження за вищезазначених обставин слідчий повинен посилатися на п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України та відповідну статтю КК України.

В) Як уже зазначалося підставою для початку досудового розслідування є факт встановлення обґрунтованого припущення про вчинення кримінального правопорушення. Таке припущення не завжди підтверджується під час досудового розслідування, наслідком чого є прийняття рішення про закриття кримінального провадження. Це рішення за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України приймається і за інших обставин, які прямо не передбачені у КК України. Таке процесуальне рішення приймається у разі невстановлення у діянні усієї сукупності елементів складу злочину (навіть одного елементу), припущення про існування якого було підставою початку досудового розслідування. Закриття кримінального провадження у зазначеному випадку є, так би мовити, «класичним» або «чисто процесуальним» варіантом застосування п. 2 ч. 1 ст. 284 КК України. Для прийняття такого рішення під час досудового розслідування необхідно встановити: наявність діяння, вчиненого певною особою; наявність доказів, за яких можна достовірно встановити факт відсутності у діянні певного елементу (декількох елементів) складу злочину, тобто об’єкта, об’єктивної сторони, суб’єкта, суб’єктивної сторони.

Г) У нормах КК України передбачено суспільно небезпечні діяння, що вважаються злочинними лише тоді, коли вони вчинені особою, яка має ознаки спеціального суб’єкта. Враховуючи це, вчинення передбачених у певній статті КК України дій у деяких випадках не є достатнім для притягнення особи до кримінальної відповідальності. За вчинення деяких злочинів, наприклад таких, що передбачені у ч. 1 ст. 134, ч. 1 ст. 137, ст. ст. 138, 139 КК України, особу можна притягнути до кримінальної відповідальності лише тоді, коли вона відповідає (або не відповідає) певним якостям. Наприклад, до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 134 КК України можна притягти лише ту особу, яка не має спеціальної медичної освіти. Враховуючи це, кримінальне провадження, розпочате за вказаною статтею, повинно бути

закрите за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, якщо буде достовірно-встановлено, що аборт проведено особою, яка має для цього спеціальної медичної освіти, тобто буде встановлено відсутність спеціального суб'єкта цього злочину. Заслуговує на увагу і прийняття рішення про закриття кримінального провадження у випадку, коли суспільно небезпечне діяння вчинено неповнолітнім. Відповідно до ст. 22 КК України, кримінальній відповідальності підлягають особи, яким виповнилося 16 років, а за вчинення злочинів, вказаних у ч. 2 ст. 22 КК України, – особи, яким виповнилося 14 років. Враховуючи такі вимоги, склад злочину буде відсутній у діянні, яке вчинено особою у віці 13 років (буде відсутній суб'єкт злочину). Незважаючи на це, кримінальне провадження за п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України може бути закрито лише у випадку, коли суспільно небезпечне діяння вчинено неповнолітнім, який не досяг 11-річного віку. Якщо ж неповнолітньому виповнилося 11 років, але він не досяг віку кримінальної відповідальності за вчинене ним суспільно небезпечне діяння, кримінальне провадження закінчується складанням клопотання про застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, яке направляється до суду. Подібне процесуальне рішення застосовується до осіб, які під час досудового розслідування будуть визнані неосудними. У зазначеному випадку до осіб судом застосовуються примусові заходи медичного характеру.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити таке: 1) закрити кримінальне провадження на стадії досудового розслідування за підставою, передбаченою п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України, можна лише тоді, коли достовірно встановлено діяння особи, внаслідок якого виник кримінально-правовий конфлікт; 2) відсутність складу злочину означає відсутність як мінімум одного із названих елементів складу злочину: а) об'єкта; б) об'єктивної сторони; в) суб'єктивної сторони; г) суб'єкта; 3) за процесуальним порядком підстави п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України закривається кримінальне провадження у разі встановлення обставин, які виключають злочинність діяння, що передбачені КК України, а саме: за умов, передбачених у главі VIII КК України «Обставини, що виключають злочинність діяння»; у разі встановлення обставин, передбачених у ч. 2 ст. 17 КК України, у разі добровільної відмови особи від доведення злочину до кінця; встановлення факту готування до злочину невеликої тяжкості (відповідно до ч. 2 ст. 14 КК України); у зв'язку з малозначністю діяння (частина друга статті 11 КК); за умов, передбачених в частині другій статті 396 КК України; за умов, передбачених частиною другою

статті 385 КК України.

У вироку Києво-Святошинський районний суд Київської області від 25.01.2024 у справі № 369/14016/21 протиставляється відсутність складу кримінального правопорушення та наявність складу обставини, що виключає кримінальну протиправність діяння. Так, цей суд у мотивувальній частині вироку вказав на таке: «суд звертає увагу не лише на відсутність умислу на порушення громадського порядку та хуліганського мотиву, і як наслідок – відсутність складу інкримінованого кримінального правопорушення, а й на те, що у даному провадженні встановлені обставини, які виключають кримінальну протиправність діяння, а саме – обставини необхідної оборони». При цьому, ухвалюючи виправдувальний вирок, місцевий суд не посилався на п. 2 ч. 1 ст. 84 КПК, а взяв за підставу п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК, яка передбачає таку підставу ухвалення виправдувального вироку, як недоведення того, що в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.

Процесуальний порядок закриття кримінального провадження є таким:

– у ході досудового розслідування слідчий або прокурор, встановивши відсутність складу кримінального правопорушення, зобов’язаний винести вмотивовану постанову про закриття кримінального провадження;

– прокурор має право скасувати незаконну чи необґрунтовану постанову слідчого про закриття кримінального провадження;

– копії постанови про закриття надсилаються заявнику, потерпілому, підозрюваному та його захиснику;

– постанова може бути оскаржена слідчому судді протягом десяти днів з моменту її отримання.

3. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження, коли втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння (п. 4-1 частини 1 статті 284 КПК)

Протягом січня-жовтня 2025 року органами досудового розслідування Національної поліції України приймалися рішення про закриття кримінального провадження за п. 4-1 «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» ч. 1 ст. 284 КПК у такій кількості випадків: слідчими – 18487, з них щодо неповнолітніх – 1; дізнавачами – 3264, з них випадків закриття по неповнолітніх не було зафіксовано[4]. Для порівняння: з традиційно найбільш поширеним використовуваним слідчими пунктом закриття кримінального провадження, а саме п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК у кількості – 96261, співвідношення випадків закриття за п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК становить на рівні 19 %.

Підстава, передбачена пунктом 4-1 частини 1 статті 284 Кримінального процесуального кодексу України, стосується випадків, коли втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння (так звана декриміналізація).

Належність цієї підстави до реабілітаційних вбачається сумнівною в контексті чинного законодавства з огляду на такі аргументи.

Реабілітація – це перш за все визнання особи такою, яка не вчиняла кримінального правопорушення. Всі інші наслідки реабілітації, а саме: відновлення прав, відшкодування шкоди, яка спричинена досудовим розслідуванням, випливають зі встановлення першого факту (невинуватості). Своєю чергою реабілітаційні підстави закриття кримінального провадження – це передбачені КПК України підстави закриття кримінального провадження, за наслідками застосування яких особа має право на реабілітацію[5].

Згідно з п. 35 наказу Офісу Генерального прокурора від 30 вересня 2021 року «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» керівників обласних прокуратур зобов’язано особисто

---

[4] Таблиця 4. Підстави закриття кримінальних проваджень (без повторно закритих). Звіт про роботу органів досудового розслідування Національної поліції. Офіс Генерального прокурора. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nacionalna-policiya-ukrayini.

[5] Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції : методичні рекомендації / Гаркуша А. Г., Литвинов В. В., Федченко В. М. Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 9. URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20.

забезпечувати інформування у триденний термін із дня ухвалення виправдувального вироку або ухвали про закриття провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2 частини першої, пунктом 2 частини другої статті 284, частиною другою статті 501, частиною третьою статті 513 КПК України (*далі – реабілітуюче судове рішення*), про прийняття такого рішення, а надалі про його скасування чи набрання законної сили – спеціалізованих наглядових підрозділів Офісу Генерального прокурора та підрозділу підтримання обвинувачення в суді Офісу Генерального прокурора[6]. Отже, вивчення змісту цього пункту дає причини вважати, що така підстава закриття кримінального провадження, як «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння», до реабілітуючих не належить. Крім того, у ст. 2 ЗУ «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» всебічно регламентовані випадки, коли виникає право на відшкодування шкоди, а випадок, коли «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння», не передбачається в ст. 2 зазначеного закону[7].

Таким чином, аргументується *належність* цієї підстави закриття кримінального провадження «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» *до нереабілітуючих. Бо закон України не передбачає цієї підстави як випадку для відновлення прав, відшкодування шкоди, яка спричинена досудовим розслідуванням.*

З іншого боку, згідно зі ст. 5 Кримінального кодексу України. Закон про кримінальну відповідальність, що скасовує кримінальну протиправність діяння, пом’якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності, у тому числі на осіб, які відбувають покарання або відбули покарання, але мають судимість; Закон про кримінальну відповідальність, що частково пом’якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, а частково посилює

[6] Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: наказ Офісу Генерального прокурора від 30 вересня 2021 року № 309. URL : https: //gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoyi-diyalnosti.

[7] Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01 грудня 1994 р. № 266/94-ВР. Дата оновлення: 31.03.2023. URL : https : //zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text.

кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, має зворотну дію у часі лише в тій частині, що пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи; якщо після вчинення особою діяння, передбаченого цим Кодексом, закон про кримінальну відповідальність змінювався кілька разів, зворотну дію в часі має той закон, що скасовує кримінальну протиправність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи[8].

Тому суто теоретично підставу закриття кримінального провадження «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» можна було б розглядати як реабілітаційну підставу закриття кримінального провадження виключно за умови, якщо б така підстава для відновлення прав, відшкодування шкоди, яка спричинена досудовим розслідуванням, з'явилася у ст. 1, ст. 2 ЗУ «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду».

Однак враховуючи, що такої норми в ЗУ від 1 грудня 1994 р. «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» немає, то є підстави стверджувати, що зазначена підстава закриття кримінального провадження не є реабілітаційною. Приймаючи рішення про закриття кримінального провадження, слідчий повинен чітко зазначити про нереабілітаційність цієї підстави у постанові.

Виявлення слідчим випадку з наявністю втрати чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, є можливим:

1) на досудовому провадженні до початку досудового розслідування;

2) на стадії досудового розслідування.

На досудовому провадженні до початку досудового розслідування.

Якщо факт декриміналізації діяння, щодо якого надійшло повідомлення, буде достовірно встановлено на етапі до початку досудового розслідування, досудове розслідування не повинно розпочинатися, оскільки декриміналізація діяння означає його суспільну непротиправність, некараність, як й інших дій, що не заборонені законом. В такому разі не може бути позитивно вирішеним питання про об'єкт і об'єктивну сторону кримінального правопорушення, протиправність діяння, попередня правова кваліфікація кримінального правопорушення

[8] Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. URL : https//zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, тобто, неможливо виконати вимоги п. 5 ч. 5 ст. 214 КПК України, абз. 6 п.1 підрозділ 1 «Відомості, які вносяться до Реєстру» розділу ІІ «Порядок формування та ведення Реєстру» ПОЛОЖЕННЯ про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення[9].

На стадії досудового розслідування.

Якщо особу не повідомлено про підозру, рішення про закриття провадження приймає слідчий або дізнавач шляхом винесення постанови (абз. 2 ч. 4 ст. 284 КПК).

Копія постанови слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, прокурору.

Прокурор протягом двадцяти днів з моменту отримання копії постанови має право її скасувати у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю. Постанова слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження також може бути скасована прокурором за скаргою заявника, потерпілого, якщо така скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови.

Якщо ж особі повідомлено про підозру, то рішення приймає прокурор, складаючи постанову. У випадку, коли підозрюваний не заперечує проти закриття провадження з цієї підстави, прокурор виносить постанову про закриття провадження (абз. 3 ч. 4 ст. 284 КПК).

Якщо підозрюваний заперечує проти закриття провадження з цієї підстави (наприклад, бажаючи реабілітуючого судового рішення), досудове розслідування продовжується в загальному порядку, а потім справа може бути направлена до суду (абз. 3 ч. 4 ст. 284 КПК). *Закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК, здійснюється прокурором, якщо підозрюваний проти цього не заперечує.*

Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

За відсутності згоди підозрюваного кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому КПК, з урахуванням особливостей, визначених у главі 36-1 КПК.

Таким чином, особливості кримінального провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що

---

[9] Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : наказ Офісу Генерального прокурора від 30 червня 2020 року № 298. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text.

втратив чинність, регламентовано в главі 36-1 КПК України.

Згідно зі ст. 479-1 КПК України у разі, якщо підозрюваний заперечує проти закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої п. 4-1 ч.1 ст. 284 КПК, прокурор, визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для встановлення факту вчинення підозрюваним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Надання доступу до матеріалів здійснюється у порядку, передбаченому в ст. 290 КПК.

У найкоротший строк після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування прокурор звертається до суду з клопотанням про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстави, передбаченої в п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК.

У клопотанні прокурора про закриття кримінального провадження зазначаються:

1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;

2) анкетні дані підозрюваного (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);

3) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада прокурора;

4) фактичні обставини діяння та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що була чинною на час його вчинення;

5) докази, що підтверджують факт вчинення особою діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність;

6) обставини, які свідчать, що кримінальне провадження підлягає закриттю у зв'язку із втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння;

7) розмір шкоди, завданої діянням підозрюваного, та відомості про її відшкодування;

8) дата та місце складання клопотання.

Одночасно з переданням клопотання про закриття кримінального провадження до суду прокурор зобов'язаний надати копію клопотання підозрюваному, його захиснику.

Протягом січня-жовтня 2025 року за результатами роботи органів досудового розслідування Національної поліції України до суду направлено клопотань про закриття кримінальних проваджень на підставі п. 4-1 «втратив чинність закон, яким встановлювалася

кримінальна протиправність діяння» ч. 1 ст. 284 КПК у такій кількості випадків: слідчими – 8, з них щодо неповнолітніх – випадків не було зафіксовано; дізнавачами – 1, з них випадків направлення таких клопотань по неповнолітніх також не було зафіксовано.[10]

На стадії судового провадження за наявності обвинуваченого/підсудного, рішення про закриття провадження приймає суд шляхом винесення ухвали.

Відповідно до ст. 479-2 КПК «Особливості судового провадження», суд здійснює судове провадження щодо діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, у загальному порядку, передбаченому КПК, з урахуванням особливостей, визначених у ст. 479-2 КПК.

За відсутності згоди підозрюваного на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої у п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК, та в разі, якщо судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої у п. 1-2 ч. 2 ст. 284 КПК, тобто «з підстави, передбаченої пунктом 4^{-1} частини першої цієї статті, якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою».

Якщо ж судом не встановлено, що підозрюваним вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої у п. 1 або п. 2 ч.1 ст. 284 КПК (ч. 2 ст. 479-2 КПК).

Якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, що надійшло до суду з обвинувальним актом, втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння, суд зупиняє судовий розгляд і запитує згоду обвинуваченого на закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої п. 4-1 ч.1 ст. 284 КПК. Суд закриває кримінальне провадження на цій підставі, якщо обвинувачений проти цього не заперечує.

За відсутності згоди обвинуваченого та в разі, якщо судом встановлено вчинення ним діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження з підстави, передбаченої п. 1^{-2} ч. 2 ст. 284 КПК.

Якщо судом не встановлено, що обвинуваченим вчинено діяння, кримінальна протиправність якого була встановлена законом, що втратив чинність, суд ухвалює виправдувальний вирок (ч. 3 ст. 479-2 КПК).

---

[10] Таблиця 4. Підстави закриття кримінальних проваджень (без повторно закритих). Звіт про роботу органів досудового розслідування Національної поліції. *Офіс Генерального прокурора*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nacionalna-policiya-ukrayini.

Рішення про закриття кримінального провадження може бути *оскаржене* в порядку, передбаченому КПК.

Аналіз практики Касаційного кримінального суду Верховного Суду (далі – ККС ВС)

1. Наявність факту понесення органом досудового розслідування процесуальних витрат, пов'язаних зі здійсненням кримінального провадження, не може бути підставою для стягнення їх з особи, кримінальне провадження щодо якої закрито відповідно до п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК через втрату чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння.

Про це зазначив Касаційний кримінальний суд Верховного Суду у постанові від 2 липня 2025 року по справі №202/7821/24[11]. ККС ВС змінив рішення судів попередніх інстанцій, а процесуальні витрати, пов'язані з проведенням судової товарознавчої експертизи, у сумі 5300 грн відніс на рахунок держави. В обґрунтування позиції ККС вказав, що згода особи на її звільнення й відповідно закриття кримінального провадження не є тотожною визнанню особою своєї вини у вчиненні інкримінованого кримінального правопорушення, і жодним чином не може підтверджувати винуватість особи, оскільки суперечитиме засадам презумпції невинуватості та доведеності вини (ст. 62 Конституції України, ст. 17 КПК). За своєю природою закриття кримінального провадження на підставі п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК, так само як із закриття кримінального провадження на підставі положень ст. 49 КК, є безумовним. Більше того, закриття кримінального провадження на цій підставі фактично вказує, що на момент розгляду кримінального провадження у діях особи відсутній склад кримінального правопорушення, тому така особа не повинна зазнавати негативних наслідків більше, ніж особа, у діях якої є всі ознаки складу кримінального правопорушення, однак закінчилися строки давності для притягнення її до кримінальної відповідальності. В такому випадку, керуючись засадами справедливості, колегія суддів ККС вбачає, що наявність факту понесення органом досудового розслідування процесуальних витрат, пов'язаних зі здійсненням кримінального провадження, не може бути підставою для стягнення їх з особи, кримінальне провадження щодо якої

[11] Постанова Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 2 липня 2025 року в справі №202/7821/24. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/128560699.

закрито відповідно до п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК.[12]

2. Закриття кримінального провадження за обвинуваченням особи у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 185 КК, на підставі п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК (у зв'язку з декриміналізацією діяння) замість п. 1-2 ч. 2 цієї статті не свідчить про допущення істотного порушення вимог КПК та не погіршує становища обвинуваченої особи.[13]

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватою і засудив обвинувачену за ч. 4 ст. 185, ч. 3 ст. 369 КК. Апеляційний суд закрив кримінальне провадження за ч. 4 ст. 185 КК на підставі п. 4-1 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з декриміналізацією відповідно до ЗУ «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та деяких інших законів України щодо посилення відповідальності за дрібне викрадення чужого майна та врегулювання деяких інших питань діяльності правоохоронних органів» (далі – Закон № 3886-IX). У касаційній скарзі захисник не погоджується із прийнятим судом апеляційної інстанції рішенням про закриття кримінального провадження в частині обвинувачення за ч. 4 ст. 185 КК у зв'язку з декриміналізацією діяння та вважає, що кримінальні провадження в частині обвинувачення як за ч. 4 ст. 185 КК, так і за ч. 3 ст. 369 КК підлягають закриттю за відсутністю складу злочинів.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Детальніше див. Постанову колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.08.2025 у справі № 688/2554/22.[14]

---

[12] Мамченко Н. Верховний Суд висловився про стягнення з особи понесених органом досудового розслідування процесуальних витрат. URL: https://sud.ua/uk/news/publication/341489-verkhovnyy-sud-vyskazalsya-o-vzyskanii-s-litsa-ponesennykh-organom-dosudebnogo-rassledovaniya-protsessualnykh-raskhodov.

[13] Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за серпень 2025 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи; заст. голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду д.ю.н. Н. О. Антонюк. Київ, 2025. 40 с. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/.

[14] Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.08.2025 у справі № 688/2554/22 (провадження № 51-5245км24) https://reyestr.court.gov.ua/Review/129691181.

4. Підстави та процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження, якщо існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. п. 1, 2, 4, 9 ч. 1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності (п. 9-1 частини 1 статті 284 КПК)

Протягом січня-жовтня 2025 року органами досудового розслідування Національної поліції приймалися рішення про закриття кримінального провадження за п. 9-1 «існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності» ч. 1 ст. 284 КПК у такій кількості випадків: слідчими – 23, дізнавачами – 19; випадків закриття кримінальних проваджень щодо неповнолітніх за цією підставою зафіксовано не було.[15] Таким чином, є підстави стверджувати про порівняно досить низький відсоток застосування пункту 9-1 частини 1 статті 284 КПК серед інших підстав закриття кримінального провадження. Разом з тим зазначена підстава закриття кримінального провадження:

1) застосовується у практиці правозастосування;

2) має так званий преюдиціальний[16] характер.

Загалом під преюдиціальністю (від лат. Praejudscsum – наперед вирішене) у процесуальному праві розуміють обов’язковість для всіх судів, що розглядають справу, приймати без перевірки і доказів факти, раніше встановлені судовим рішенням або вироком, що вступили в законну силу.[17]

Правильне розуміння місця і значення п. 9-1 частини 1 статті 284 КПК має випливати з усвідомлення преюдиціального походження цієї

---

[15] Таблиця 4. Підстави закриття кримінальних проваджень (без повторно закритих). Звіт про роботу органів досудового розслідування Національної поліції. *Офіс Генерального прокурора*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nacionalna-policiya-ukrayini.

[16] Термін «преюдиціальне значення» безпосередньо тричі використовується в чинній редакції КПК України в статтях 90, 198, 483-15 і цим терміном позначаються випадки, коли законодавець вважає за необхідне брати / не брати до уваги попереднє кримінальне процесуальне рішення у частині висновків щодо певних обставин, які стосуються суті розглядуваного питання.

[17] Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції. – методичні рекомендації: Гаркуша А. Г., Литвинов В. В., Федченко В. М. Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 24 URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20.

підстави, а саме логічної пов'язаності ситуації, в якій перебуває слідчий, з такими умовами:

1) згідно з ч. 4 ст. 218 КПК, на початку розслідування слідчий перевіряє наявність вже розпочатих досудових розслідувань щодо того ж кримінального правопорушення. Якщо буде встановлено, що іншим слідчим органу досудового розслідування або слідчим іншого органу досудового розслідування розпочато кримінальне провадження щодо того ж кримінального правопорушення, слідчий передає слідчому, який здійснює досудове розслідування, наявні у нього матеріали та відомості, повідомляє про це прокурора, потерпілого або заявника та вносить відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

2) слідчий не може прийняти рішення, яке б суперечило попередньому нескасованому рішенню за цим ж випадком, що розслідувався раніше;

3) слідчий не має повноважень особисто піддати ревізії і скасувати попередньо прийняте рішення, навіть коли він має обґрунтовані сумніви у його законності;

4) слідчий може ініціювати перед своїм керівником або прокурором процедуру ревізійного перегляду законності попередньо прийнятого преюдиціального рішення, і в разі його скасування в законному порядку може прийняти інше рішення за цим же випадком. У разі скасування прокурором постанови слідчого, дізнавача чи прокурора про закриття кримінального провадження, у якому жодній особі не було повідомлено про підозру, у зв'язку з її незаконністю та необґрунтованістю, період з моменту винесення постанови про закриття кримінального провадження до моменту її скасування не включається до строку досудового розслідування.[18]

Також необхідно відзначити особливість в актуальній регламентації аналізованої підстави закриття кримінального провадження: незважаючи на виключення пункту 4 з ч. 1 ст. 284 КПК законом від 1 грудня 2022 року,[19] станом на листопад 2025 року (час підготовки цих методичних рекомендацій) пункт 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК у чинній редакції містить посилання на виключений пункт 4 ч.1 ст. 284 КПК. Оскільки цей пункт виключено з КПК, то, продовжуючи розділ цих методичних рекомендацій, можна було б припустити незгадування його,

[18] Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 1 квітня 2024 року в справі № 178/50/20. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/118195488.

[19] Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння : Закон України від 01 грудня 2022 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2810-20#n18.

коментуючи відповідні положення КПК. Однак можливою є ситуація, коли слідчий розслідуватиме випадок, за яким провадження було закрите відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК ще до того часу, як він був виключений. Певно, із цих міркувань законодавець і залишив пункт 4 у пункті 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК.

Окремої уваги й дослідження потребує п. 9 «стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до підрозділу 9^{-2} розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України» ч. 1 ст. 284 КПК. Х. Павич у 2017 році за результатами дисертаційного дослідження пропонувала виключити цю підставу закриття кримінального провадження зі ст. 284 КПК України, з огляду на закінчення терміну, протягом якого платники податків могли скористатися своїм правом на застосування податкового компромісу.[20]

Таким чином, у разі встановлення в ході досудового розслідування, що за розслідуваним фактом раніше прийнято рішення, яке має преюдиціальну силу (закриття кримінального провадження слідчим або прокурором за п.п. 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК), яке не скасоване у встановленому законом порядку, кримінальне провадження закривається на підставі такого рішення. У такому разі кримінально-правовий конфлікт у кримінальному провадженні вирішується, посилаючись на раніше прийняте рішення (преюдиціальне рішення).[21]

При цьому слідчому необхідно до уваги, що рішення, які несуть преюдиціальну силу (п.п. 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК), можуть мати різні наслідки прийняття остаточних рішень (закриття кримінальних проваджень як за реабілітаційними, так і за нереабілітаційними підставами).

Згідно з абз. 2 ч. 4 ст. 284 КПК, слідчий, дізнавач приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4^{-1}, 9, 9^{-1} ч. 1 ст. 284 КПК, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Встановивши, що за фактом, який розслідується, раніше було прийнято рішення про закриття кримінального провадження, слідчий повинен вивчити постанову про закриття кримінального провадження за цим фактом та отримати інформацію з ЄРДР про наслідки розслідування попереднього кримінального провадження. У ході такої перевірки

---

[20] Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2017. С. 204.

[21] Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції : метод. рекомендації / А. Г. Гаркуша, В. В. Литвинов, В. М. Федченко. Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 24. URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20.

слідчий повинен чітко встановити: чи було повідомлено особу про підозру у попередньому провадженні. Лише переконавшись у тому, що у попередньому кримінальному провадженні особа не повідомлялася про підозру, він може внести постанову про закриття попереднього кримінального провадження в основу постанови про закриття чинного кримінального провадження.[22]

При цьому перед прийняттям рішення про закриття кримінального провадження слідчий зобов'язаний здійснити процесуальні дії, якими він чітко встановить, що розслідуване ним кримінальне провадження стосується того самого діяння, за яким вже прийнято рішення про закриття кримінального провадження. Для цього слідчому необхідно встановити подію діяння (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення діяння чи події, що відбулася); наслідки такої події (вид і розмір шкоди, що, можливо, була завдана).

За результатами процесуальних дій у слідчого повинно бути сформоване переконання про те, що розслідуваний ним факт є тим самим фактом, за яким було прийнято рішення про закриття кримінального провадження. Варто відзначити, що юридичні наслідки преюдиціальних рішень не повинні впливати на класифікацію підстави закриття кримінального провадження, передбаченої п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК, на реабілітаційну чи нереабілітаційну. Наслідки (реабілітаційні або нереабілітаційні), які тягне за собою раніше прийняте (преюдиціальне) кримінально-процесуальне рішення, стосуються лише цього рішення. А тому в разі закриття кримінального провадження за п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК не слід його класифікувати за попередньо прийнятим (преюдиціальним) рішенням, тому що правовий наслідок стосується лише раніше прийнятого (преюдиціального) рішення.[23]

Обов'язковою складовою розглядуваної підстави закриття кримінального провадження є наявність нескасованої постанови слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження, але тільки виключно на підставі пунктів 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК щодо того самого діяння, а також дотримання вимог підслідності. Закрити кримінальне провадження за п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України слідчий вправі лише у разі дотримання вимог щодо підслідності. Відповідно до ст. 216 КПК України слідчі органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування.

Таким чином, закрити кримінальне провадження за п. 9-1 ч. 1

[22] Там само. С. 25.
[23] Там само.

ст. 284 КПК України слідчий Національної поліції має право лише ті провадження, що є йому підслідними відповідно до правил усіх видів підслідності, а саме:

1) *предметної або родової підслідності з урахуванням* кваліфікації діяння за відповідною статтею КК України;

2) т*ериторіальної підслідності, тобто з урахуванням* місця вчинення діяння, яке розслідується;

3) п*ерсональної або спеціальної підслідності, тобто з урахуванням* суб'єкта кримінального правопорушення, його посадового положення;

4) альтернативної підслідності;

5) підслідності за зв'язком справ.

Наприклад, досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених суддею, працівником правоохоронного органу, здійснюється слідчими органів Державного бюро розслідувань (ч. 4 ст. 216 КПК України).

Оскільки, як вже обґрунтовано, п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України не належить ні до реабілітаційних, ні до нереабілітаційних підстав закриття кримінального провадження, слід не оминути увагою викладення в постанові про закриття кримінального провадження за цією підставою вирішення питань про долю речових доказів. Адже у разі закриття слідчим, дізнавачем, прокурором кримінального провадження питання про речові докази вирішується у відповідній постанові слідчого, дізнавача, прокурора.[24]

Процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження, якщо існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п. п. 1, 2, 4, 9 ч.1 ст. 284 КПК України, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності, залежить від стадії, на якій здійснюється кримінальне провадження (досудове розслідування чи судовий розгляд), і від того, чи було комусь повідомлено про підозру.

На стадії досудового розслідування рішення про закриття кримінального провадження за цією підставою може бути прийняте слідчим, дізнавачем або прокурором, і має бути оформлене у вигляді постанови. Як вже зазначалося, слідчий, дізнавач ухвалюють постанову про закриття з цієї підстави (п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК), якщо в цьому

---

[24] Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження : постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 № 1104. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#n19.

кримінальному провадженні жодній особі не повідомлено про підозру (абз. 2 ч. 4 ст. 284 КПК).

Якщо обставина, передбачена п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК, виявляється у підготовчому судовому засіданні, то суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження на підставі п. 2 ч. 3 ст. 314 КПК (зокрема, за п. 4 ч.1 ст. 284 КПК).

Окремий інтерес має питання, чому п. 4-1 «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» ч. 1 ст. 284 КПК досі не внесений до п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК, адже, очевидно, закриття кримінального провадження за цією підставою також має належати до преюдиціальних підстав закриття кримінального провадження.[25] Втім, зазначене питання належить скорше до сфери наукової[26] та законопроєктної роботи, аніж до завдань, що ставляться перед цими методичним рекомендаціями.

---

[25] Як уявляється, з позиції преюдиціальної природи формулювання, скасованого в 2022 році, п. 4 ч.1 ст. 284 КПК «набрав чинності закон, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою» і чинного наразі п.4-1 ч.1 ст.284 КПК «втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння» мають досить близьке змістовне значення. Нагадаємо, що основним із аргументів, чому в 2022 році було змінено п.4 на п.4-1 ст. 284 КПК було твердження Конституційного Суду України, що словосполука «вчинене особою», яка містилася в п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України, фактично вказувала на беззаперечну винуватість такої особи у вчиненні діяння, яке до його декриміналізації вважалось кримінальним правопорушенням. Тим самим на законодавчому рівні в старій редакції Закону було уможливлено порушення презумпції невинуватості особи, оскільки декриміналізація діяння не спростовувала причетності такої особи до вчинення кримінального правопорушення в минулому та не усувала закономірних загроз її репутації, честі та гідності (Пояснювальна записка до Проекту Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння від 02.08.2022 № 7630. URL : https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40182).

[26] Доцільність внесення п. 4-1 до п. 9-1 ч.1 ст. 284 КПК раніше досліджувалася й аргументувалася в науковій статті: Захарко А. В. Недоліки в регламентації підстав закриття кримінального провадження. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2023. № 1. С. 275-281.

5. Оскарження процесуального рішення слідчого про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування

Забезпечення прав людини і громадянина є однією з найсуттєвіших ознак правової держави. Для досягнення цього існують різні правові механізми. Одним із найефективніших серед них є можливість оскаржити в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, що передбачено як в міжнародних, так і в національних нормативно-правових актах.

Так, відповідно до п. 3 ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, кожна держава зобов'язана забезпечити будь-якій особі, що перебуває у межах її території та під її юрисдикцією, ефективний засіб правового захисту у випадку порушення її прав і свобод. Згідно зі ст. 13 ЄКПЛ, кожен, чиї права та свободи, вказані в ЄКПЛ, було порушено, має право на ефективний захист в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Згідно із ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право: звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна; будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Ступінь захищеності особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження залежить від законного уможливлення оскарження дій, рішень та бездіяльності суб'єктів кримінального провадження.

Право на оскарження також передбачено і в КПК України. Так, право на оскарження віднесено до основних засад кримінального судочинства, його зміст розкривається в ст. 24 КПК України, а форми, види, суб'єкти, строки та процесуальний порядок оскарження під час досудового розслідування регламентовано в главі 26 КПК України.

Право на оскарження закріплено в ст. 24 КПК України, відповідно до якої кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого.

Законодавець, відповідно до КПК України, виділив наступні *форми оскарження під час досудового розслідування рішень слідчого:*

1) *оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора слідчому судді, зокрема і рішення слідчого про закриття кримінального провадження;*

2) *оскарження постанови про закриття кримінального провадження прокурору.*

Отже, рішення слідчого про закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування може бути оскаржено як слідчому судді так і прокурору.

Перелік осіб, які мають право подавати скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження, залежить від форм оскарження:

1) скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження відповідно до ч.1 ст. 303 КПК України можуть бути подані *заявником, потерпілим, його представником чи законним представником*;

2) у відповідності до ст. 284 КПК України скаргу до прокурора на рішення слідчого про закриття кримінального провадження мають право подавати лише *заявник та потерпілий.*

Строки подання скарг на рішення слідчого про закриття кримінального провадження також залежать від форм оскарження та, відповідно до норм КПК України, є такими:

1. скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження можуть бути подані *слідчому судді місцевого суду протягом 10 днів з моменту прийняття рішення, а оскільки це* рішення слідчого оформлюється постановою, строк подання такої скарги починається з дня отримання особою її копії (ст. 304 КПК України);

2. скарга на постанову слідчого про закриття кримінального провадження, згідно з вимогами ст. 284 КПК України, повинна бути *подана прокурору протягом 10 днів з моменту отримання копії постанови.*

Процесуальний порядок дій слідчого судді після отримання скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження:

– *здійснює перевірку скарги: 1) на наявність підстав для повернення скарги* (скаргу подала особа, яка не має права подавати скаргу; скарга не підлягає розгляду в цьому суді; скарга подана після закінчення строку, передбаченого КПК, і особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, або слідчий суддя за заявою особи не знайде підстав для його поновлення). Якщо є підстави для повернення – слідчий суддя виносить ухвалу про повернення скарги, копія якої невідкладно надсилається особі, яка її подала, разом зі скаргою та усіма доданими до неї матеріалами; *2) на наявність підстав для відмови у відкритті провадження* (якщо скарга подана на рішення, дію чи бездіяльність слідчого, прокурора,

що не підлягає оскарженню). Якщо є підстави для відмови у відкритті провадження – слідчий суддя виносить відповідно ухвалу, копія якої невідкладно надсилається особі, яка подала скаргу, разом із скаргою та усіма доданими до неї матеріалами. Ухвала про повернення скарги або відмову у відкритті провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку. Повернення скарги не позбавляє права повторного звернення до слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК;

– *здійснює розгляд скарги.* Скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження *розглядаються не пізніше п'яти днів з моменту надходження скарги.* Розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування здійснюється за обов'язкової участі особи, яка подала скаргу, чи її захисника, представника та слідчого, рішення, дії чи бездіяльність яких оскаржується. Відсутність слідчого, дізнавача не є перешкодою для розгляду скарги. Окрім того, слід зазначити, що подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого під час досудового розслідування передбачає певні правові наслідки, а саме: подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого під час досудового розслідування не зупиняє виконання рішення чи дію слідчого, дізнавача; слідчий, дізнавач може самостійно скасувати рішення, передбачені КПК, припинити дію чи бездіяльність, які оскаржуються, що тягне за собою закриття провадження за скаргою;

– *постановляє ухвалу за результатом розгляду скарги*. За результатами розгляду скарг на рішення слідчого про закриття кримінального провадження постановляється ухвала про скасування рішення слідчого або відмову у задоволенні скарги. Ухвала слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення слідчого про закриття кримінального провадження не може бути оскаржена.

Процесуальний порядок дій прокурора після отримання скарги на постанову про закриття кримінального провадження.

Процесуальний порядок дій прокурора після отримання скарги на постанову про закриття кримінального провадження окремо не регламентований, проте системний аналіз норм КПК України дозволяє виділити таким алгоритм дій:

1)*перевірка скарги* на відповідність вимог, передбачених КПК України (скаргу подала особа, яка не має права подавати скаргу; скарга подана після закінчення строку, передбаченого КПК України);[27]

2)*розгляд скарги*. Розглядаючи скаргу заявника, потерпілого на

[27] Кримінальний процес : підруч. / кол.авт ; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. В. М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч. 1 «Досудове провадження». Дніпро: ДДУВС, 2022. 544 с. С. 404-418.

постанову слідчого про закриття кримінального провадження, прокурор повинен керуватися поняттям розумних строків. Це означає, що розгляд такої скарги має бути здійснений з урахуванням вимог ст.ст. 28, 113 КПК України, а саме у строки, що є об'єктивно необхідними для повного та об'єктивного розгляду скарги, без невиправданої затримки, а також з урахуванням граничних строків, межі яких не можуть перевищуватися. Розгляд скарги прокурором передбачає виконання ним ряду дій, таких як витребування кримінального провадження з архіву, отримання пояснень слідчого та керівника органу досудового розслідування, вивчення матеріалів кримінального провадження, надання оцінки законності та обґрунтованості прийнятого рішення про закриття кримінального провадження. Прокурором можуть бути проведені й інші дії для перевірки доводів, наведених у скарзі. Враховуючи це, для проведення перевірки прокурору необхідно витратити певний час, а тому така перевірка може проводитися аж до граничного строку, передбаченого для цього КПК України. Як уже було зазначено, строк подання скарги прокурору на рішення слідчого про закриття кримінального провадження не повинен перевищувати більше 10 днів з моменту отримання копії такої постанови. Слід зазначити, що, відповідно до § 2 ч. 2 ст. 305 КПК України, прокурор може самостійно скасувати рішення слідчого про закриття кримінального провадження (у разі його оскарження слідчому судді відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 303 КПК України), яке оскаржується в порядку, передбаченому ч. 6 ст. 284 КПК України, що тягне за собою закриття провадження за скаргою до слідчого судді;[28]

3) *прийняття рішення за результатом розгляду скарги* (постанова про скасування постанови слідчого у зв'язку з її незаконністю чи необґрунтованістю або про відмову у її скасуванні) та повідомлення особи, яка подала скаргу.[29][30]

---

[28] Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції : метод. рекомендації / А. Г. Гаркуша, В. В. Литвинов, В. М. Федченко. Дніпро: ДДУВС, 2018. 48 с. URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20..

[29] Рогальська В. В, . Гапіч І. О. Оскарження рішень слідчого про закриття кримінального провадження. *Актуальні проблеми діяльності органів досудового розслідування* : матер. Всеукр. наук-практ. конф. (м. Дніпро, 8 червня 2018 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 29-30.

[30] Кримінальний процес: підруч. /кол. авт; кер. авт. кол. к.ю.н., доц. В. М. Федченко. 3-є вид., доп. і перероб. У 2-х ч. Ч.1 «Досудове провадження». Дніпро: ДДУВС, 2022. 544 с. С. 404-418.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що таке подія та кримінальне правопорушення та як вони співвідносяться?
2. Які правові наслідки наступають, якщо за заявою, повідомленням встановлено відсутність події взагалі чи відсутність факту суспільно небезпечного діяння?
3. Чи завжди кримінальне правопорушення є подією?
4. Якими є обставини, встановлення яких свідчить про відсутність події кримінального правопорушення?
5. Хто має право прийняти рішення про закриття кримінального провадження, якщо встановлено відсутність події кримінального правопорушення?
6. Які підстави прийняття рішення про закриття кримінального провадження, коли втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння?
7. Який процесуальний порядок прийняття рішення про закриття кримінального провадження, коли втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння?
8. Які права має підозрюваного при прийнятті рішення про закриття кримінального провадження, коли втратив чинність закон, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння?
9. Які особливості преюдиціального значення п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК як підстави закриття кримінального провадження?
10. У чому полягає прикладне значення дотримання вимог щодо підслідності як складової частини умови закриття кримінального провадження за п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК України?
11. Чому насправді слідчий не має повноваження закривати кримінальне провадження на підставі п. 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК у разі, коли попередньо провадження закривалося за цим же пунктом цієї статті КПК?
12. Хто з учасників кримінального процесу має право на оскарження рішення слідчого про закриття кримінального провадження?
13. У який строк і з якого моменту постанова слідчого про закриття кримінального провадження може бути оскаржена заявником або потерпілим до прокурора?
14. У які терміни законом передбачено строк розгляду скарги прокурором на постанову слідчого про закриття кримінального провадження?
15. Ким може бути оскаржене рішення слідчого до слідчого судді про закриття кримінального провадження?
16. У який строк і з якого моменту постанова слідчого про закриття кримінального провадження може бути оскаржена до слідчого судді?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Таблиця 4. Підстави закриття кримінальних проваджень (без повторно закритих). Звіт про роботу органів досудового розслідування Національної поліції протягом січня-жовтня 2025 року. Офіс Генерального прокурора. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nacionalna-policiya-ukrayini (дата звернення 12.11.2025).

2. Закриття кримінального провадження слідчими Національної поліції : метод. рекомендації / А. Г. Гаркуша, В. В. Литвинов, В. М. Федченко. Дніпро : ДДУВС, 2018. 48 с. URL : https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/892?offset=20.

3. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні : наказ Офісу Генерального прокурора від 30 вересня 2021 року № 309. URL : https://gp.gov.ua/ua/posts/nakazi-generalnogo-prokurora-z-osnovnih-napryamiv-prokurorskoyi-diyalnosti.

4. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01 грудня 1994 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text.

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

7. Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : наказ Офісу Генерального прокурора від 30 червня 2020 року № 298. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text.

8. Постанова Верховного Суду колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 2 липня 2025 року в справі №202/7821/24. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/128560699.

9. Мамченко Н. Верховний Суд висловився про стягнення з особи понесених органом досудового розслідування процесуальних витрат. URL : https://sud.ua/uk/news/publication/341489-verkhovnyy-sud-vyskazalsya-o-vzyskanii-s-litsa-ponesennykh-organom-dosudebnogo-rassledovaniya-protsessualnykh-raskhodov.

10. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за серпень 2025 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи; заст. голови Касаційного кримінального

суду у складі Верховного Суду д. ю. н. Н. О. Антонюк. Київ, 2025. 40 с. URL : https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/

11. Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.08.2025 у справі № 688/2554/22 (провадження № 51-5245км24). URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/129691181.

12. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення 12.08.2025).

13. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 1 квітня 2024 року в справі № 178/50/20. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/118195488.

14. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з втратою чинності законом, яким встановлювалася кримінальна протиправність діяння : Закон України від 01 грудня 2022 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2810-20#n18.

15. Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2017. 291 с.

16. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. №1104. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#n19.

17. Пояснювальна записка до Проекту Закону України про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо закриття кримінального провадження у зв'язку з декриміналізацією діяння від 02.08.2022 №7630. URL : https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40182.

18. Захарко А. В. Недоліки в регламентації підстав закриття кримінального провадження. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2023. № 1. С. 275-281. URL: https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/issue/view/65.

ДОДАТКИ

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
пр. Нахімова, 86, м. Маріуполь, 87517
тел./факс: (0629) 51-98-23, gupolice@dn.npu.gov.ua
Ідентифікаційний код 40109058

ПОСТАНОВА
про закриття кримінального провадження

місто Маріуполь «04» лютого 2020 року

Старший слідчий відділу розслідування злочинів у сфері господарської та службової діяльності СУ ГУ НП в Донецькій області капітан поліції **К.**, розглянувши матеріали досудового розслідування у кримінальному провадженні № 120905000000000 від 24.10.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 КК України, -

ВСТАНОВИВ:

24.10.2019 на адресу СУ ГУНП в Донецькій області на ім'я начальника Вимушеного ГУНП в Донецькій області Вимушеного М. О. надійшов рапорт начальника ВП ГУНП в Донецькій області Гречкіна Ю. А., в якому він зазначає про те, що 16.12.2019 йому на мобільний телефон зателефонував громадянин К., який попросив з ним зустрітись. На думку Гречкіна Ю. А., громадянин К. під час цієї зустрічі пропонуватиме йому неправомірну вигоду з метою непритягнення до кримінальної відповідальності його сина.

За вказаним фактом СУ ГУНП в Донецькій області розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні, відомості щодо якого внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12019050000000000 від 17.12.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 КК України.

17.12.2019 за вказаним кримінальним провадженням слідчим СУ ГУНП в Донецькій області в порядку ст. 40 КПК України надано доручення оперативному підрозділу Донецького управління ДВБ Національної поліції України щодо встановлення осіб, які можуть мати причетність до можливої пропозиції надання неправомірної вигоди Гречкіну Ю. А.

У відповідь на вказане доручення оперативними працівниками Донецького управління ДВБ Національної поліції України була надана інформація (вих. № 1111/11-11/02-2019 від 17.12.2019), відповідно до якої

встановлено, що: до пропозиції надання неправомірної вигоди начальникові Вимушеного ВП ГУНП в Донецькій області полковнику поліції Гречкіну Ю. А. причетні Б., 22.02.1972 р.н., та Б., 11.01.1992 р.н., які діють в інтересах свого брата та сина відповідно Б., 11.11.1987 р.н., злочинна діяльність якого досліджується в рамках кримінального провадження № 12019050000000000 від 18.10.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 246 КК України.

18.12.2019 допитано як свідка начальника Вимушеного ВП ГУНП в Донецькій області Г., який з приводу можливих протиправних дій, викладених ним у рапорті, показав, що в ході виконання службових обов'язків йому стало відомо, що СУ ГУНП в Донецькій області проводиться досудове розслідування у кримінальному провадженні № 120190500000000000 від 18.10.2019 за ч.4 ст. 246 КК України. В рамках даного провадження 16.12.2019 під час проведення комплексу оперативних заходів було затримано групу осіб, які здійснювали вирубку лісу на території Вимушеного району. Організатором вказаної групи виявився Б., 11.11.1987 р.н., який з місця події зник. Саме цього дня приблизно о 16 год. на його мобільний телефон зателефонував чоловік, який представився як Б. Борис Георгійович. В розмові останній прохав Гречкіна Ю. А. про зустріч та обговорення з ним в присутності Б. Георгія Борисовича обставин затримання його брата. Крім того, Б. в розмові став натякати, що хоче віддячити Гречкіну Ю. А. за сприяння у вирішенні питання щодо притягнення до відповідальності його брата Р.

Також під час даної бесіди Б. передав слухавку своєму батьку Б. Георгію, який також підтвердив прохання сина Б. зустрітись. Закінчивши розмову з Б., Гречкін Ю. А. припустив, що вказані особи при зустрічі мають намір надати йому неправомірну вигоду за його вплив на розслідування справи відносно їхнього родича Б. З огляду на це він прийняв рішення доповісти рапортом своєму керівництву про вказаний факт.

24.01.2020 додатково допитаний з приводу вказаної події начальник Вимушеного ВП ГУНП в Донецькій області Гречкін Ю. А. показав, що 23 або 24 грудня 2019 року (точної дати не пам'ятає) відповідно до телефонної розмови, що відбулась 16.12.2019, до нього на прийом прибув Б. Під час розмови у службовому кабінеті Б. пояснив Гречкіну Ю. А., що він хотів звернутись з приводу зняття арешту з автомобіля його брата, однак на сьогодні вже вирішив вказане питання через суд та більше допомоги не потребує. За весь час цієї розмови Б. грошової винагороди Гречкіну Ю. А. не пропонував. Після цього Гречкін Ю. А. з Б. більше не зустрічалися.

Враховуючи вищевикладене і беручи до уваги те, що відомості, викладені у рапорті начальника Вимушеного ВП ГУНП в Донецькій області Гречкіна Ю. А. та його допиті в якості свідка щодо можливих протиправних дій з боку Б. під час їх особистої зустрічі, не знайшли свого підтвердження, кримінальне провадження №120190500000000000 підлягає закриттю за відсутністю події кримінального правопорушення.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. 110, п.1 ч.1 ст. 284 КПК України,

ПОСТАНОВИВ:

1. Кримінальне провадження, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за №12019050000000000 від 17.12.2019, закрити у зв'язку із встановленням відсутності події кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 Кримінального кодексу України.
2. Відомості про прийняте рішення внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
3. Копію постанови направити прокурору та заявнику.
4. Відповідно до ст.ст. 303, 304 Кримінального процесуального кодексу України, рішення слідчого про закриття кримінального провадження може бути оскаржене заявником, потерпілим, його представником чи законним представником протягом десяти днів з моменту його прийняття.

Старший слідчий відділу розслідування
злочинів у сфері господарської та службової
діяльності СУ ГУ НП в Донецькій області
капітан поліції К.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
пр. Нахімова, 86, м. Маріуполь, 87517
тел./факс: (0629) 51-98-23, gupolice@dn.npu.gov.ua
Ідентифікаційний код 40109058

____ ___.2020 №_____

Прокурору відділу управління
нагляду прокуратури Донецької
області
Леоніду ВИМУШЕНОМУ

вул. Університетська, 6,
м. Маріуполь, 87500

Юрію ГРЕЧКІНУ

пер. Вимушений, буд.3,
м. Вимушене, 871111

На виконання вимог ч.6 ст. 284 КПК України надсилаю на Вашу адресу копію постанови про закриття кримінального провадження, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12019050000000000 від 17.12.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст. 369 КК України.

Додаток: копія постанови про закриття кримінального провадження за текстом на «3» арк. (для першого та другого адресата).

З повагою
старший слідчий
капітан поліції К.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
пр. Нахімова, 86, м. Нью-Йорк, 87517
тел./факс: (0629) 51-98-23, gupolice@dn.npu.gov.ua

ПОСТАНОВА
про закриття кримінального провадження

місто Нью-Йорк «24» липня 2020 року

Старший слідчий відділу розслідування злочинів у сфері господарської та службової діяльності СУ ГУ НП в Донецькій області капітан поліції **К.**, розглянувши матеріали досудового розслідування, об'єднані в кримінальному провадженні № 42019050000000000 від 14.11.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України,

ВСТАНОВИВ:

Слідчими відділу розслідування злочинів у сфері господарської та службової діяльності слідчого управління ГУ НП в Донецькій області здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні № 42019050000000000 від 14.11.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

Встановлено, що 14.11.2019 до прокуратури Донецької області з ГВ БКОЗ ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях надійшло повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення (вих. від 11.10.2019 № 11/4/1-1220кт), **з якого вбачається, що:**

у ході здійснення заходів з виявлення та припинення організованої злочинної діяльності в економічній сфері, отримані достатні відомості щодо можливого заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем на користь третіх осіб посадовими особами Комунального закладу охорони здоров'я «Лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» (код за ЄДРПОУ 00000000000, м. Нью-Йорк, далі – Лікарня) при проведенні закупівель за бюджетні кошти.

Так, 11.08.2017 Лікарнею на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель оголошено проведення тендерної закупівлі за предметом «Капітальний ремонт відділення анестезіології з палатами інтенсивної терапії і операційного блоку другого поверху адміністративно-операційного блоку КЗОЗ «Лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк»

за адресою: м. Нью-Йорк, вул. Вимушена, буд. 1» з очікуваною вартістю 30 649 700,00 грн 31.08.2017 за результатами розкриття тендерних пропозицій переможцем тендерної закупівлі визнано комерційне підприємство ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» (код за ЄДРПОУ 1111111, Київська область, м. Вимушене) з ціновою пропозицією 30 508 017,66 грн.

01.06.2018 Лікарнею на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель оголошено проведення тендерної закупівлі за предметом «Капітальний ремонт відділення анестезіології з палатами інтенсивної терапії і операційного блоку другого поверху адміністративно-операційного блоку КЗОЗ «Лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» за адресою: м. Нью-Йорк, вул. Вимушена, буд. 1» з очікуваною вартістю 55 464 447,00 грн. 18.06.2018 за результатами розкриття тендерних пропозицій переможцем тендерної закупівлі визнано те ж саме комерційне підприємство ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» з ціновою пропозицією 55 410 650 грн.

У подальшому, 11.07.2018, між лікарнею та ТОВ укладено договір № А-1107 про закупівлю товарів та послуг за державні кошти.

Однак за результатами аналізу фінансово-господарської звітності ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» встановлено, що вартість матеріалів, які ТОВ закуповувало для проведення ремонтних робіт, вища за ринкові приблизно у 2 рази. Крім того, на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель відсутня інформація щодо укладених Лікарнею договорів на розробку проектно-кошторисної документації за вищевказаною закупівлею, що свідчить про необґрунтоване формування цін на товари та послуги.

Таким чином, посадові особи Лікарні, діючи умисно та за попередньою змовою із посадовими особами ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД», шляхом зловживання службовим становищем, вчинили дії, спрямовані на лобіювання інтересів вищевказаного ТОВ під час проведення процедури закупівлі з метою постачання товарів та послуг за завищеною вартістю та подальшого привласнення бюджетних коштів.

За вказаним фактом прокуратурою Донецької області розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні, відомості щодо якого внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42019050000000000 від 14.11.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

14.11.2019 підслідність кримінального провадження № 42019050000000000 прокуратурою Донецької області визначено за СУ ГУ НП в Донецькій області.

Окрім того, 14.11.2019 до прокуратури Донецької області з ГВ БКОЗ ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях надійшло повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення (за вих. від 24.10.2019 № 11/4/1-1551кт), з якого вбачається, що:

у ході здійснення заходів з виявлення та припинення організованої

злочинної діяльності в економічній сфері отримані достатні відомості щодо можливого заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем на користь третіх осіб посадовими особами КЛПУ «Обласний госпіталь для ветеранів війни м. Вимушене» (код за ЄДРПОУ 33333333, м. Вимушене) (далі – Госпіталь) при проведенні закупівель за бюджетні кошти.

Так, 23.06.2017 Госпіталем на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель оголошено проведення тендерної закупівлі за предметом «Будівництво закладів охорони здоров'я та будівель соціальних служб, крематоріїв і громадських вбиралень» з очікуваною вартістю 43 487 812 грн. 10.07.2017 за результатами розкриття тендерних пропозицій переможцем тендерної закупівлі визнано комерційне підприємство ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» (код за ЄДРПОУ 11111111, Київська обл., м. Вимушене) з ціновою пропозицією 42 706 784 грн.

22.05.2018 Госпіталем на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель оголошено проведення тендерної закупівлі за предметом «Будівництво закладів охорони здоров'я та будівель соціальних служб, крематоріїв і громадських вбиралень. Коригування» з очікуваною вартістю 72 995 180 грн. 08.07.2018 за результатами розкриття тендерних пропозицій переможцем тендерної закупівлі визнано те ж саме комерційне підприємство ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» з ціновою пропозицією 72 801 990 грн.

06.07.2018 між Госпіталем та ТОВ укладено договір № 14 про закупівлю товарів та послуг за державні кошти.

Однак за результатами аналізу фінансово-господарської звітності ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» встановлено, що вартість матеріалів, які ТОВ закуповувало для проведення ремонтних робіт вища за ринкові приблизно в 2 рази. Крім того, на офіційному веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель відсутня інформація щодо укладених Госпіталем договорів на розробку проектно-кошторисної документації за вищевказаною закупівлею, що свідчить про необґрунтоване формування цін на товари та послуги.

Таким чином, посадові особи Госпіталю, діючи умисно та за попередньою змовою із посадовими особами ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД», шляхом зловживання службовим становищем, вчинили дії, спрямовані на лобіювання інтересів вищевказаного ТОВ під час проведення процедури закупівлі з метою постачання товарів та послуг за завищеною вартістю та подальшого привласнення бюджетних коштів.

За вказаним фактом прокуратурою Донецької області розпочато досудове розслідування у кримінальному провадженні, відомості щодо якого внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42019050000000177 від 14.11.2019 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

14.11.2019 підслідність кримінального провадження

№ 42019050000000000 прокуратурою Донецької області визначено за СУ ГУНП в Донецькій області.

06.12.2019 матеріали кримінальних проваджень за № 42019050000000000 та № 420190500000000000 прокуратурою Донецької області об'єднані в одне провадження, якому присвоєний єдиний реєстраційний номер 42019050000000000.

16.12.2019 оперативному підрозділу надано доручення в порядку ст. 40 КПК України щодо проведення заходів, спрямованих на встановлення: конкретного переліку та найменування документації, вилучення якої матиме значення для кримінального провадження; місцезнаходження зазначеної документації; очевидців кримінального правопорушення та їх допиту в якості свідків; відомостей щодо конкретного переліку матеріалів, які ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» були використані за завищеними цінами під час виконання підрядних робіт за об'єктами у м. Вимушене та м. Нью-Йорк; контрагентів, у яких ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» здійснювало закупівлю вказаних матеріалів із встановленням фактичних первинних цін, за якими вони були придбані; відомостей щодо осіб, які виконували/виконують будівельні роботи за об'єктами у м. Вимушене та м. Нью-Йорк.

У відповідь на вказане доручення оперативним підрозділом ГВ БКОЗ ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях надана інформація (вих. №11/4/1-59нш від 16.01.2020), **відповідно до якої:**

інформації про контрагентів, у яких ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» здійснювало закупівлю будівельних матеріалів із встановленням фактичних цін, за якими вони були придбані, та дат придбання цих матеріалів, за об'єктами у м. Вимушене та м. Нью-Йорк **встановити не вдалося** у зв'язку з тим, що вказана інформація не перебуває у відкритому доступі та знаходиться в платіжних дорученнях, актах прийому-передачі виконаних робіт тощо;

18.03.2020 на підставі ухвали слідчого судді Жовтневого районного суду м. Нью-Йорка у ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» (ЄДРПОУ 1111111) проведено виїмку документації, яка стосується події кримінального правопорушення, зокрема: акти приймання виконаних робіт за договорами, укладеними між КЛПУ «Обласний госпіталь для ветеранів війни м. Вимушене», КЗОЗ «Обласна лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» та ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД»; дефектні акти на роботи; кошторисну документацію за договорами; первинні бухгалтерські документи на матеріали; документацію, що підтверджує закупівлю матеріалів ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» для виконання робіт за вказаними договорами; документи, якими обґрунтовуються витрати на закупівлю матеріалів за вказаним договором (в тому числі документів, що підтверджують витрати на їх зберігання та транспортування);

23.03.2020 на підставі ухвали слідчого судді Жовтневого районного суду м. Нью-Йорка у КПН «Обласний госпіталь для ветеранів війни

м. Вимушене» (КОД ЄДРПОУ 111111111) проведено виїмку документації щодо реконструкції будівлі поліклініки, розташованої за адресою: вул. Маломіська, 142а, м. Вимушене, для розміщення діагностичного центру;

18.04.2020 на підставі ухвали слідчого судді Жовтневого районного суду м. Нью-Йорка у КЗОЗ «Обласна лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» проведено виїмку документації щодо капітального ремонту відділення анестезіології з палатами інтенсивної терапії і операційного блоку другого поверху адміністративно-операційного блоку КЗОЗ «Обласна лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» за адресою: м. Нью-Йорк, вул. Троїцька, буд. 46;

21.05.2020 з метою встановлення ринкової вартості будівельних матеріалів, виробів і конструкцій (станом на 04.06.2018 та на 01.06.2018), які були використані ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» під час виконання будівельних робіт за об'єктами будівництва у м. Нью-Йорк та м. Вимушене, постановою слідчого було **призначено 2 судові товарознавчі експертизи,** провадження яких доручено експертам Донецького НДЕКЦ МВС України.

17.07.2020 на адресу СУ ГУНП в Донецькій області надійшло повідомлення про неможливість проведення експертизи від 17.07.2020 № 1/20-355. Із зазначеного повідомлення вбачається, що встановити середню вартість будівельних матеріалів, виробів і конструкцій станом на 04.06.2018, які були використані ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» під час виконання будівельних робіт за об'єктом будівництва щодо реконструкції будівлі поліклініки, розташованої за адресою: вул. Маломіська, 142а, м. Вимушене (перелік матеріалів зазначено у постанові), **не є можливим через відсутність цінових пропозицій**. Так само через відсутність цінових пропозицій встановити мінімальну і максимальну вартість вказаних матеріалів також **не видається можливим.**

Крім того, 17.07.2020 на адресу СУ ГУНП в Донецькій області надійшло аналогічне повідомлення про неможливість проведення експертизи від 17.07.2020 № 1/20-356. Із зазначеного повідомлення виходить, що встановити середню вартість будівельних матеріалів, виробів і конструкцій станом на 01.06.2018, які були використані ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» під час виконання будівельних робіт за об'єктом будівництва щодо капітального ремонту відділення анестезіології з палатами інтенсивної терапії і операційного блоку другого поверху адміністративно-операційного блоку КЗОЗ «Обласна лікарня інтенсивного лікування м. Нью-Йорк» за адресою: м. Нью-Йорк, вул. Троїцька, буд. 46 (перелік матеріалів зазначено у постанові), **не видається можливим через відсутність цінових пропозицій**. Аналогічно через відсутність цінових пропозицій встановити мінімальну і максимальну вартість вказаних матеріалів теж **не є можливим.**

Відповідно до п. 6.3.1 (Вартість матеріалів, виробів та конструкцій) «Настанови щодо визначення прямих витрат у вартості будівництва

ДСТУ-Н Б Д.1.1-2:2013» встановлено, що поточні ціни на матеріальні ресурси приймаються за обґрунтованими, **як правило**, найменшими (при всіх рівних характеристиках) цінами на підставі проведеного претендентом (підрядником) аналізу цін на ринку будівельних матеріалів в регіоні.

Водночас при проведенні аналізу інших законодавчих актів, що регламентують питання визначення вартості матеріальних ресурсів під час будівництва, не врегульовано питання – що мається на увазі під формулюванням «як правило», яке зазначено у п. 6.3.1. зазначеної настанови. Крім того, не врегульовано питання щодо того, яким чином та в якому порядку претендентом (підрядником) здійснюється аналіз цін на ринку будівельних матеріалів в регіоні.

За таких обставин встановити факт завищення вартості того чи іншого матеріалу не є можливим.

Тож за результатами проведених слідчих та процесуальних дій підтвердити або спростувати інформацію ГВ БКОЗ ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях щодо можливого завищення у понад 2 рази вартості матеріалів, які були використані посадовими особами ТОВ «ВІОЛА-МОДУЛЬ ЛТД» під час виконання будівельних робіт за об'єктами будівництва у м. Нью-Йорк та м. Вимушене, не стало спроможним через відсутність можливості встановлення їх реальної вартості станом на відповідні дати. А тому кримінальне провадження №42019050000000000 підлягає закриттю через відсутність складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст. 110, п. 2 ч.1 ст. 284 КПК України,

ПОСТАНОВИВ:

1. Кримінальне провадження, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42019050000000000 від 14.11.2019, закрити у зв'язку із встановленням відсутності в діянні складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 Кримінального кодексу України.
2. Відомості про прийняте рішення внести до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
3. Копію постанови направити прокурору та заявнику.
4. Відповідно до ст. ст. 303, 304 Кримінального процесуального кодексу України рішення слідчого про закриття кримінального провадження може бути оскаржене заявником, потерпілим, його представником чи законним представником протягом десяти днів з моменту його прийняття.

Старший слідчий відділу розслідування злочинів
у сфері господарської та службової діяльності
СУ ГУ НП в Донецькій області
капітан поліції К.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
В ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
СЛІДЧЕ УПРАВЛІННЯ
пр. Нахімова, 86, м. Нью-Йорк, 87517
тел./факс: (0629) 51-98-23, gupolice@dn.npu.gov.ua

____ ___.2020 №_____

Прокурору третього відділу процесуального керівництва управління організації і процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих територіального управління Державного бюро розслідувань
прокуратури Донецької області
Олександру ВИМУШЕНОМУ

вул. Університетська, 6,
м. Нью-Йорк, 87500

ГВ БКОЗ ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях

вул. Вимушена, 1,
м. Краматорськ, 84300

На виконання вимог ч. 6 ст. 284 КПК України надсилаю на Вашу адресу копію постанови про закриття кримінального провадження, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 42019050000000000 від 14.11.2019, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.5 ст. 191 КК України.

Додаток: копія постанови про закриття кримінального провадження за текстом на «6» арк. (для першого та другого адресата).

З повагою
старший слідчий
капітан поліції К.

Наукове видання

ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Коректор *М. С. Касян*

Підп. до друку 17.12.2024. Формат 60х84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 2,79. Обл.-вид. арк. 3,02. Наклад – 25 прим. Зам. № 06/25-мр

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, sed@dduvs.edu.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців ДК № 8112 від 13.06.2024